

בדין מגדף ומקלל או"א

הרב ח"י גאלדוויכט / ראש ישיבת "כרם ביבנה"

(א) סנהדרין נ"ו א. תנא עד שיברך שם בשם כו'. כתב רש"י לקמן ס"ו. א. דרמב"י דדריש מבנקבו דמקלל אביו ואמו בכינוי פטור, לית ליה דבעינן במגדף שב"ש אלא ביתברך יוסי נמי חייב. אבל בחידושי הר"ן כ' דהא דרמב"י הוא אפילו אי דרשינן מבנקבו דבעינן במגדף שם בשם, דכיון שסמך נקיבת שם אצל מיתה לימד על כל המומתין שאינן חייבין אלא בנקיבת השם. וכצ"ל בדעת הר"מ שפוסק בפ"ב מה' עכו"ם דמגדף אינו חייב עד שיברך שם בשם, ופוסק בפ"ה מה' ממרים דמקלל אביו ואמו בכינוי פטור.

והנה דעת הר"מ דחייב אם מברך בשם מן השמות שאינן נמחקין, וצ"ל דכיון דבקרא דבנקבו שם לא כתיב שהמ"י סגי בשמות שאינן נמחקין שגם הן נקראים שמות ולא כינויין, ולא דמי לשם המתברך דכתיב שהמ"י בהדיא ונוקב שם ה', וצ"ל שמש"כ במקלל או"א שאינו חייב עד שיקלל בשם מן השמות המיוחדים, כוונתו, המיוחדים שלא להמחוק, וכמו שכתב במגדף בפ"ב ה"ט דאינו נסקל עד שיברך בשם מן השמות המיוחדים, וכן מבואר בדבריו בפיה"מ שבועות פ"ד שכתב, והמחלוקת בין ר"מ וחכמים בכינויין לבד ובחגון ורחום שזכר אחריהם אבל אלף דלית ויוד הא ושין דלית וצבא' אצ"ל כי הם שמות מיוחדים וכן אלקים. ואפשר לפי זה דאף דמחייב ר"מ בכינויין בשם המתברך, מודה הוא בשם המברך דבעי' שמות שאינן נמחקין, מקרא דבנקבו שם. דאין לומר דקרא דכי יקלל אלקיו מגלה אקרא דבנקבו שם דהיינו אפילו כינויין, דא"כ נימא גם לרבנן דקרא דנוקב שם ה' מגלה אבנקבו דהיינו שהמ"י, וצ"ע בזה.

ובמתני' שבועות ל"ה, א. תנינן המקלל בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים פוטריין, ופירש"י מברך את ה' באחד מהן כו' שזהו חיובו כשמקלל שם בשם. ומדהביא רש"י דינא דשב"ש מוכח דמפרש מתני' בכולן דוקא ולענין שם המברך, הרי דלרבנן בעי' שהמ"י גם במברך ולר"מ סגי בכינויין, וכן הביא בכס"מ דעת הרמ"ה. והא דמייתי' עלה בגמ' ברייתא דסוגיין ת"ר איש איש כי יקלל כו'

(ב) שם, סד"א הואיל ואיתרבו איתרבו, ופירש"י הואיל ואיתרבו להאי פרשתא לכינויין איתרבו לכל האמור בפרשה ובסקילה, לקמן נ"ו, ב, אמרי' דעכו"ם שבא על עריות ישראל הואיל וחיובו משום שנתרבה מאיש איש כישראל נידון בדיני ישראל, והתם ע"כ אין הטעם משום שנתרבה לכל האמור בפרשה, דהרי בפרשה דאיש איש בעריות לא נאמר עונשין, וחזינן מהכא שכל שלא נאמר חיובו בפ' ב"ג אלא בישראל, נידון בדיני ישראל, ולפי זה על כינויין ל"צ לטעמא דהואיל ואיתרבו איתרבו, דתיפוק לי' דבפ' ב"ג לא כתיב אלא שהמ"י, וצ"ל דצריכי' לטעמא דאיתרבו דמה"ט הו"א דגם כשבירך בשהמ"י יהא נידון בסקילה הואיל ונתרבה לכל האמור בפרשה, ונמצא לפי"ז דלפמש"כ תוס' ד"ה ואלבא, דלר' מיישא גם רבנן ס"ל דרשא דאיש איש, א"כ נימא לדידהו דאיתרבו לסקילה, ובברייתא קתני דנידון בסיף, וצ"ל דדומיא דמרב' לדידהו כינויין מגו"א ה"נ ממעטי' סקילה מהאי קרא, וה"ה דממעטי' מהכא שב"ש, והיינו דלר' מיישא ממעטי' עכו"ם מקרא דגו"א מכל מה שנאמר בפסוק זה לישראל, והכי מוכחי פסקי הר"מ שפוסק כר' מיישא דבן נח נהרג על הכינויין, ומשמע דס"ל דבב"ג ל"ב שב"ש, וה"ה דלרינ"פ אליבא דר"מ ממעטי' שב"ש וסקילה מהאי קרא, אלא דלרינ"פ אליבא דרבנן לא ממעטי' מגו"א אלא שב"ש והיינו משום דבנקבו סמיך לגו"א.

(ג) תוד"ה ועל הכינויים באזהרה, וכי יקלל אתא לזכרת כדררשי' בפסחים ואיכא כרת אכינויין כו'. יש להקשות, דא"כ אמאי אמרי' בפסחים דלמ"ד מגדף היינו מברך את ה' אייתר ונשא חטאו לאגמורי כרת בפסח שני, הא איצטרין לגופי' לחייב כרת אכינויין, דאי מקרא את ה' הוא מגדף הו"א שהמ"י דוקא, ונראה דאמרי' לקמן ס' ב, זוכה קדשים בחוץ כרת הוא, ומשני' כי אתרו בי' קטלא כי לא אתרו בי' כרת, וכתב המראה"פ בירושלמי פ"ז ה"ח דלפמש"כ הכס"מ פ"ב מעכו"ם ה"ט דדעת הר"מ היא דמגדף לא בעי התראה, ע"כ הא דאיכא כרת במגדף היינו בכינויין דבשהמ"י חייב מיתה, וא"כ א"ש דאי ס"ל מגדף היינו מברך את ה' ע"כ דאזיל אכינויין, ואייתר ונשא חטאו לפסח שני, ולפי"ז צ"ל דר"מ דמחייב מיתה אכינויין ס"ל דמגדף היינו עובד ע"ז וליכא לדידי' כרת במברך את ה', וקרא דונשא חטאו היינו מיתה.

ובירושלמי איפלגו אי איכא כרת אכינויין או לא, ומשמע שנחלקו אליבא דרבנן, וקשה למאן דסבר דליכא כרת אכינויין, קרא דכי יקלל למאי אתא, דאזהרה ילפי' מאלקים לא תקלל, ובתוס' שבועות ל"ו, א, ד"ה ועל הכינויין

